

ИДЕ ПЕТРОЛОПРОВОДНА ТРЕСКА, НО НИЕ ПЕЧЕЛИМ ЛИ?

Статия на Милко Ковачев за в. "24 часа", 6 септември 2006 г.

2006 година, септември, датите са 4 и 13. Говори се за петролопроводи на най-високо ниво. На 4-ти в Атина, министър-председателят на Гърция посреща президентите на България и Русия. На 13-ти официални лица от Албания, Македония и България се срещат в Тирана. На срещата в Атина се говори за Бургас-Александруполис, а на тази в Тирана за Бургас-Вльора. Информациите за двете срещи постъпват в България предимно от чужбина, от Гърция, от Русия, от международни източници. У нас никой официално не говори за намерения или поставени цели. Междувременно румънският президент Траян Басеску шумно подкрепя петролопровода Констанца-Триест. Турция пушна в експлоатация петролопровода Баку-Тбилиси-Джейхан и заяви готовност за петролопровод Самсун-Джейхан, както и за байпаса на проливите Къийкьои-Ибръкбаба.

Проблемите:

През Босфора преминават около 5 500 бр. танкера годишно. Количеството превозен суров петрол и нефтени продукти от Черно море към Средиземно море нараства от 80 млн.тона през 1996 г. до над 140 млн.тона през 2004 с очакване за 2010 г. това количество да надхвърли 150 млн.тона. Теснотата на проливите ограничава размера на такерите, преминаващи през тях, до товароподемност 150 000 тона дедуейт. Изискванията за безопасност на морския транспорт непрекъснато нарастват. Цените на нефта на световните пазари днес са около три пъти по-високи от тези през 2003 г. Европейският съюз е разтревожен от силната и непрекъснато увеличаваща се зависимост от външни енергийни доставки. В геополитически план това представлява 45% зависимост на ЕС от близоизточния нефт и 40% от Руския природен газ.

Инициативи за решаване на проблемите:

Всички тези въпроси предизвикаха петролопроводна треска в района на югоизточна Европа. Множество проекти си оспорват първенството в тази надпревара. Част от тях са представени в таблицата по долу:

	Държави участници	Компании доставчици на нефт	Дължина /км./	Проектна стойност /млн. щ.д./	Преносен капацитет /млн.т. нефт.год/
Бургас-Александруполис	България, Гърция, Русия	1)ТНК-БП, Газпромнефт (Сибнефт)	350	900	20-35
Бургас-Вльора	България, Македония, Албания	2)Северната или североизточната страна на Каспийско море	850	1500	35
Къиъкъои-Ибрикбаба	Турция	Транснефт – ТНК/ВР	193	913	50-60
Самсун-Джейхан	Турция	Русия? Азербайджан?	1200		
Констанца-Триест	Румъния, Сърбия, Хърватия, Словения, Италия	Казахстан?	1360	?	?

1) От руска страна: Газпром, ТНК-БП (Тюменската нефтена компания/ Бритиш петролиум), Газпромнефт (бившата Сибнефт);

От Гръцка: Хеленик петролиум, Копелузус груп;

От Българска: Проектна компания Нефтопровод Бургас– Александруполис-БГ” АД, с акционери: Универсален терминал Бургас 75% (Техноекспортстрой 51%, Фронтинер 49%) и “Булгаргаз 25%

2) Чрез черноморските пристанища: Одеса (Украйна), Новорусийск, Туапсе (Русия), Супса и Батуми (Грузия)

Идеите, залегнали в тези проекти, са групирани основно около два въпроса:

Откъде идва нефтът? Въпрос особено важен в контекста на необходимостта от разнообразяване на доставките и гарантиране на тяхната сигурност. Въпроси, с които тази година се занимава Г-8, Европейският съюз и САЩ.

В повечето от проектите той идва от Русия. Два от проектите търсят възможността нефтът да идва и от Каспийския регион и в частност да не е свързан с руски компании и това са Бургас-Вльора и Констанца-Триест. Останалите проекти са еднозначно свързани с енергийната политика на Русия.

През колко и кои страни преминават трасетата?

Повечето от проектите преминават през поне две държави. Изключение правят проектите през Турция, която вече експлоатира петролопровода Баку-Тбилиси-Джейхан. Преминаването на трасетата през две, три и повече страни създава условия за сложни преговори и бавни в повечето случаи политически решения. Все пак в за трасетата през българска територия предимство е участието на България в Енергийната харта и в Договора за Енергийната общност в Югоизточна Европа. Докато Турция все още не е подписала договора за Енергийната общност. А Русия отлага ратифицирането на Енергийната харта и Транзитния протокол към нея.

Какво очакваме от срещата на високо равнище в Атина?

До срещата се стигна след дълги политически маневри и днес като че ли страните в проекта Бургас-Александруполис са доволни от дела на своето участие Русия – 51%, България и Гърция по 24,5% всяка.

Проведоха се кръгове от разговори между търговските субекти, определени от трите страни. В разговорите участват руската страна - "Газпром", ТНК-БП и "Газпромнефт" (бившата "Сибнефт"), от гръцка - консорциум Траки, в който участват "Хеленик петролиум" и "Копелузус", а от българска "Проектна компания Нефтопровод Бургас- Александруполис-БГ" АД. Българското правителство определи своя участник в проекта - "Проектна компания Нефтопровод Бургас - Александруполис-БГ" АД, в

която мажоритарен собственик със 75 на сто е фирмата “Универсален терминал Бургас” АД¹, а останалият дял е на “Булгаргаз” 25 на сто.

Очакванията са, че срещата ще даде тласък да се премине от фазата на междудържавни споразумения и политически декларации към реализация на проекта Бургас-Александруполис.

Остава да разберем кога ще бъде регистрирана проектната компания? Какъв ще е нейният устав и дали тя ще прераствне в оператор на мрежата? Отсъствието на регистрирана компания блокира решаването на въпроса за източниците на финансиране и в частност за участието на държавата в него.

Българската страна трябва да постави на политическо ниво въпроса за ползване товарна квота от превозвания по море нефт от Новоросийск до Бургас, което е важно за оформяне на ползите, които България би имала от осъществяването на този проект. За преминаване към фазата на изграждане и експлоатация следва да се определи от сега формата на финансиране и кредитоспособността на българските участници в проекта. Вече имах възможността да пиша в 24 часа, че за да можем да осъществим своите планове е необходимо да не се опитваме да разкратим Булгаргаз във всички посоки - от осъществяване на разширението на транзитната газопроводна мрежа в посока на енергиен коридор No 8 през изграждането на газопровода Набуко, до акционерно участие в българската част на Бургас-Александруполис, а да укрепим позициите и кредитоспособността на националната газова компания. Булгаргаз не е в състояние да участва във всички тези проекти, освен ако в «договорките» не е предвидено придобиване на дялове в нея на трети страни, участници в процеса. Подход, който носи много рискове и негативи за България.

Остава без отговор и въпросът за приемливостта на българската идея за изграждането на общ терминал на пристанище Бургас от компанията “Универсален терминал Бургас” АД, идея, която изглежда не буди особен възторг у останалите участници в проектите.

¹ Мажоритарният пакет от акции в “Универсален терминал Бургас” се държат от фирма “Техноекспортстрой”, а 45 на сто от дяловете от фирма “Фронттиер”.

Българският интерес в Проекта Бургас Александруполис

За нас основен би трябвало да е въпросът за преодоляване на високата зависимост от вноса на нефт (23% от пълвичния енергиен баланс) и свързаните с това тенденции на увеличаване на външнотърговския дефицит на страната, в който на нефта се дължат около 15%. Именно за това се надявам, че българските власти искат с осъществяването на проекта да бъдат постигнати **политическата цел**: "Сигурност и разнообразие на доставки на нефт", за което би следвало България да договори повече от едно направление и един доставчик на нефт и **икономически ползи** от проекта за страната, за което би следвало да договорим участие, както в изграждането на петролопровода, така и в неговата експлоатация и транспортирането на нефта до входа му.

Може би тази статия нямаше да съдържа толкова много въпроси, ако някой се беше дал труда да осведоми българското общество за целите на проведената среща.

Дано срещата на върха да даде отговор на тези въпроси иначе тя ще се сведе просто до етап в осигуряване на участие за "наши" фирми в нечия чужда игра.